

TALEPAPIR

DET TALTE ORD GÆLDER

Anledning	Åbent samråd
Titel	UDU samrådspørgsmål BG-BI
Målgruppe	Folketingets Uddannelsesudvalg
Arrangør	Folketingets Uddannelsesudvalg
Taletid	Ca. 8-10 minutter
Tid og sted	8. juni 2010, kl. 14.00

1. Indledning

- Dette samråd handler strengt taget om noget, der slet ikke hører under mit arbejdsområde, nemlig lærernes arbejdsmiljø, idet to ud af de tre spørgsmål reelt henhører under henholdsvis kommunerne som arbejdsgivere og Beskæftigelsesministeriet som ansvarligt for Arbejdstilsynet. Jeg vil derfor primært besvare dem i det omfang, de påvirker Undervisningsministeriets område.
- Det tredje af spørgsmålene handler derimod om afbureaukratisering på skoleområdet, dvs. Undervisningsministeriets område.

2. Spørgsmål BG

Ministeren bedes redegøre for, hvilke initiativer ministeren vil tage for at bremse stigningen i antallet af sygemeldte lærere og lærere på førtidspension.

- Undervisningsministeriet indsamler ikke oplysninger om sygefravær og førtidspensionering og fører ikke kontrol med disse forhold, fordi folkeskolen er et kommunalt anliggende. Folkeskoleloven indeholder heller ikke regler herom.
- Det er derfor op til den enkelte kommune at følge udviklingen i lærernes sygefravær. Det samme gælder udviklingen i antallet af lærere, der overgår til førtidspension.
- Jeg kan dog generelt om arbejdsmiljøet sige, at lærere og undervisere ligesom alle andre arbejdstagere har krav på, at arbejdsforholdene er fuldt forsvarlige sikkerheds- og sundhedsmæssigt set.
- Det er arbejdsgiverens – altså her kommunernes – ansvar at sørge for, at der er et godt arbejdsmiljø på kommunens skoler.
- I lovgivningen om arbejdsmiljø - som hører under beskæftigelsesministeren - er der en lang række regler, som skal sikre et godt arbejdsmiljø. Der er fx regler om, at arbejdsgiveren skal sørge for, at der udarbejdes en arbejdspladsvurdering (i daglig tale ofte forkortet APV) af forholdene på arbejdspladsen. I APV'en skal det undersøges, om der er problemer med arbejdsmiljøet, og det skal i givet fald angives i APV'en, hvordan de kan løses.

- Desuden besøger Arbejdstilsynet frem til 2011 alle landets virksomheder – bl.a. skoler - og screener deres arbejdsmiljø. Efter 2011 aflægger Arbejdstilsynet besøg mindst hver tredje år på alle virksomheder.
- Hvis arbejdsmiljøet ikke er i orden, får virksomheden et påbud om at bringe det i orden. Hvis problemerne er særligt alvorlige eller komplekse, får virksomheden et rådgivningspåbud, dvs. pligt til at søge hjælp hos en autoriseret arbejdsmiljørådgiver.
- I forbindelse med påbuddene får virksomhederne – altså skolerne – en gul eller rød smiley.
- Men ikke alene kommunerne, men også den enkelte skoleleder har et ansvar for at sikre et godt arbejdsmiljø. Et godt arbejdsmiljø kan også betyde meget for sygefraværet i den udstrækning, dette skyldes dårligt arbejdsmiljø, fx stress.
- At dette ikke bare er tomme ord, viser en analyse, som Personalestyrelsen offentliggjorde i 2008. Undersøgelsen viste bl.a., at sygefraværet falder, hvis medarbejderne er tilfredse med deres job som helhed, har spændende arbejdsopgaver, et godt arbejdsmiljø og gode samarbejdsrelationer.
- Personalestyrelsens undersøgelse er selvfølgelig godt nok foretaget for staten, men det skulle da være sært, om ikke det samme gør sig gældende på det kommunale område – fx på folkeskolerne.
- Og så vil jeg da også være helt ærlig og sige, at jeg også tror, at arbejdskulturen på skolerne spiller ind, hvis det har hold på sig, at lærernes sygefravær er højt i forhold til andre grupper af arbejdstagere. En del af et dårligt arbejdsmiljø kan også være en kultur, hvor ledelsen ikke tager ansvar for at reducere fraværet.

3. Spørgsmål BH

Ministeren bedes redegøre for ministerens vurdering af indsatsen over for regelforenkling og fjernelse af unødigt bureaukrati på skoleområdet, så lærerne i højere grad får rum til at koncentrere sig om kerneydelsen: Undervisning.

- Jeg – og regeringen i øvrigt – er helt enige i den præmis, der ligger bag spørgsmålet, nemlig at det offentliges ressourcer skal bruges på kerneydelserne som fx undervisning og ikke på administration. Regeringen gør også ganske meget for at fjerne unødigt bureaukrati.
- Et nærliggende eksempel er de *ændringer af folkeskoleloven*, som jeg lige har fået vedtaget den 6. maj 2010, og som alle stemte for. Ændringerne havde til

formål at afbureaukratisere folkeskolen og give kommunerne større frihedsgrader.

- Fx får kommunerne nu frihed til at placere de obligatoriske fag på det klassetrin, der lokalt vurderes at være det rigtige, uanset om det er højere eller lavere end det, der er udgangspunktet i folkeskoleloven.
- Kommunerne får også frihed til at udvide skoledagen for de mindste elever op til syv timers undervisning, hvis der lokalt vurderes at være behov for det, fx af integrationsmæssige hensyn.
- Også *udfordringsretten* er et godt eksempel på regeringens indsats mod unødigt bureaukrati.
- Regeringen, KL og Danske Regioner etablerede i december 2008 forsøg med en udfordringsret, der giver folkeskoler mulighed for at søge om dispensation fra de gældende regler og afprøve nye måder at gøre tingene på.
- Meningen med udfordringsretten er at give skolerne frihed til at prøve nye måder at gøre tingene på, som passer til de lokale behov. Det er et stort skridt i arbejdet med at afbureaukratisere skolerne.
- Udfordringsretten gælder hele folkeskoleområdet. Kommunerne kan lave forsøg med for eksempel elevplaner, holddannelse og kvalitetsrapporter, altså med mange af de ting, der berører lærernes hverdag.
- Som forligskredsen løbende er blevet orienteret om, har rigtig mange søgt om forsøgstilladelse efter udfordringsretten, og ansøgningerne er stort set alle sammen blevet imødekommet.
- Desuden har regeringen i oktober 2009 fremlagt sin handlingsplan ”*Mere tid til velfærd*”, hvor hovedtanken populært sagt var, at pengene skal bruges til de varme hænder og ikke til de kolde.
- Et af initiativerne i handlingsplan er forenkling af bekendtgørelser og vejledninger på folkeskoleområdet. Folkeskolen er reguleret af en lang række bekendtgørelser og vejledninger, som det kan være svært for fx lærerne at finde rundt i.
- Undervisningsministeriet har derfor i samarbejde med Finansministeriet og KL iværksat et udredningsarbejde for at finde ud af, hvor der er muligheder for at forenkle reglerne.
- Udredningen forventes at være færdig i løbet af efteråret 2010. Det er min forventning, at vi herefter kan have forenklede regler klar til det følgende skoleår, altså skoleåret 2011/12.

- Regeringen vil desuden i 2011 fremlægge en ny afbureaukratiseringsplan ”Mere tid til velfærd II”, som skal forenkle statslige regler og dokumentationskrav. Planen er en del af regeringens arbejdsprogram.
- Her fremgår det også, at regeringen vil ændre den måde, man styrer folkeskolen på. Der skal være mere frihed til skolerne. Til gengæld skal de holdes fast på, at de leverer gode resultater.
- Regeringen vil også gennemføre en ”væk med bøvlet”-plan. Det er en omfattende bruger- og borgerorienteret screening af alle de områder, hvor borgeren møder ”systemet”. Vi vil gøre alt for at lytte til borgernes ønsker om, hvor vi kan afskaffe utidssvarende eller unødigt bebyrdende regler. Mennesket bør altid komme før systemet.
- Men jeg kan som minister kun fjerne den del af det administrative bøvlet, der følger af ministeriets bekendtgørelser og vejledninger. Jeg kan oven i købet kun gøre det med folkeskoleforligskredsens samtykke i det omfang, reglerne i bekendtgørelserne og vejledningerne følger af folkeskoleloven.
- Og ikke al det administrative bøvlet skyldes nødvendigvis reglerne på folkeskoleområdet. Noget af bøvlet kan også skyldes den konkrete tilrettelæggelse af arbejdet i den enkelte kommune og/eller på den enkelte skole. Det kan således være, at en mere enkel og mindre bureaukratisk planlægning i kommunen eller på skolen kan afhjælpe noget af problemet.

4. Spørgsmål B1

Ministeren bedes redegøre for ministerens vurdering af konsekvenserne for lærernes efteruddannelsesmuligheder af en anstrengt kommunal økonomi.

- De kommunale folkeskolebudgetter er steget konstant de seneste mange år, og det gælder også udgifterne pr. elev. De budgetterede udgifter pr. elev er således steget fra ca. 60.000 kr. i 2000 til ca. 65.000 kr. i 2010 (begge beløb i 2010-prisniveau).
- Med en forventet udgift i 2010 på omkring 65.000 kr. pr. elev er den danske folkeskole præget af et historisk højt udgiftsniveau.
- Vi har ikke umiddelbart tal for, hvor meget kommunerne bruger på efteruddannelse af lærere, da udgifter hertil ikke figurerer som en særskilt udgiftspost i de kommunale regnskaber.

- Det er vigtigt, at folkeskolen indrettes og organiseres på en mere hensigtsmæssig måde, så der kan opnås det økonomiske råderum også for den ønskede efteruddannelse.
- Den demografiske udvikling indebærer fremover et faldende elevtal. Et vigtigt middel til at skabe økonomisk råderum er, at der sker en gradvis tilpasning, så det hele tiden er muligt at optimere klassedannelser i takt med det faldende elevtal.
- Ved uændrede eller endog svagt faldende budgetter vil der således blive flere penge pr. elev ved denne udvikling. Ved en optimal tilpasning af skolestruktur og klassedannelser vil der som følge af det faldende elevtal kunne frigøres, hvad der svarer til årligt 2,0 mia. kr. i 2020.
- Som jeg var inde på under spørgsmål BG, er det også vigtigt, at administrationen begrænses, så der kan frigøres midler til de borgerrettede opgaver. Det skal også komme folkeskolen til gode.
- Det er flere gange blevet nævnt, at der er betydelig forskel mellem kommunerne, hvad angår anvendelsen af lærernes arbejdstid til undervisning.
- Jeg kan også nævne specialundervisningsområdet som et særligt indsatsområde.
- I dag anvendes samlet cirka 13 milliarder kroner om året på specialundervisningsområdet, svarende knap 30 procent af de samlede udgifter til folkeskolen. Udviklingen inden for specialundervisning kræver både nytænkning og handling. I landene omkring os udskilles langt færre elever til specialundervisning. Vores folkeskole skal være inkluderende og ikke ekskluderende.
- I den forbindelse vil jeg i øvrigt gerne understrege, at der ikke foreligger nogen forskningsbaserede undersøgelser, der viser, at flere udgifter på undervisningsområdet skulle give bedre resultater.
- Problemer løses ikke ved blot at forøge bevillingerne, men det handler om at anvende de afsatte ressourcer på en mere hensigtsmæssig måde – først og fremmest ved at tilpasse skolestruktur og klassedannelser til det faldende elevtal, men også ved at undgå unødigt bureaukrati og ved at forsøge at begrænse administrative og institutionsmæssige udgifter mest muligt.
- Det er på denne måde, man inden for den samme udgiftsramme også kan få råd til andre væsentlige satsninger som fx efteruddannelse af lærerne.
- Vi må som politikere blive meget mere bevidste om ikke altid at søge alle problemer løst ved øgede bevillinger.

